

DEEL I

**VROUWEN
ZIJN
ANDERE
MENSEN**

HOOFDSTUK 1

WAT VERSTA JE PRECIES ONDER EEN VROUW? EN ANDERE LASTIGE VRAGEN

Nikkie de Jager is een mooie, jonge Nederlandse vrouw die wereldberoemd is geworden met haar Engelstalige YouTube-video's waarin ze uiteenlopende make-up-technieken laat zien, de zogenaamde NikkieTutorials. Ze heeft zo'n 15 miljoen volgers en al haar video's bij elkaar zijn bijna twee miljard keer bekeken. Ze deed mee met *Wie is de mol?* en was succesvol als tv-presentatrice, onder andere van het Eurovisie Songfestival, waarvoor ze de Televizier-Ster Presentatrice 2021 kreeg.

Nikkie is geboren als jongen en begin 2020 besloot ze via een YouTube-video uit de kast te komen als transgender

vrouw, een video die zo'n 37 miljoen keer bekeken is. Ze was niet de eerste transgender vrouw die als zodanig in de publiciteit kwam; dat was in 2002 Kelly van der Veer in het reality-tv-programma *Big Brother*. Nikkie wist als kind niet dat ze 'trans' was, omdat ze zichzelf altijd als een meisje zag, vertelde ze in een interview met Charlie Craggs in het lifestylemagazine *Winq*. Toen ze groter werd, was het erg moeilijk voor haar om te accepteren en te begrijpen dat ze dat niet was: 'Als ik tegen mijn moeder zei dat ik een meisje was, beaamde ze dat altijd: "Dat weet ik toch, liefje", zei ze dan. Ze accepteerde me gelukkig zoals ik was.'

Niet zo heel lang geleden was een vrouw *een mens van het vrouwelijke geslacht*, maar inmiddels luidt de definitie: *iemand die zich definieert als een vrouw*. Dat impliceert dus dat het biologisch gezien niet om een vrouw hoeft te gaan, maar om iemand die zich om wat voor reden dan ook vrouw voelt. En jezelf 'vrouw voelen' is maar een van de factoren die iemands gender bepalen. 'Gender' heeft ook betrekking op de sociale, culturele en andere identiteitsaspecten van iemand, los van zijn biologische kenmerken. Gender is hiermee iets waarover veel mensen zich heerlijk druk kunnen maken. Zo zijn er mensen die demonstrerend de straat op gaan, omdat ze oprecht

geloven dat kinderen die worden voorgelezen door dragqueens helemaal in verwarring raken en daar de rest van hun leven last van hebben. Waarschijnlijk zijn dat dezelfde mensen die denken dat het onvermijdelijk is dat een jongetje dat in een roze babykamer terecht komt (soms interpreteert een gynaecoloog de 20-weken-echo verkeerd) als gay door het leven zal gaan.

En dan zijn er nog non-binaire mensen die zich niet specifiek man of vrouw voelen of juist zowel man als vrouw. Het kan zijn dat non-binaire mensen het goede van mannen én vrouwen combineren, maar het omgekeerde kan natuurlijk ook waar zijn. Maar we houden het simpel: voor dit boek is het niet direct van belang of het gaat om iemands gender of om biologische verschillen tussen mannen en vrouwen.

Een andere moeilijke vraag is wanneer je iemand 'beter' mag noemen. Het gaat er in dit boek niet om wie beter kan autorijden, hardlopen of paaldansen, maar om morele zaken. Het lastige is dat die zich niet zomaar even laten definiëren. Filosofen houden zich al vanaf de oudheid bezig met de vraag hoe het precies zit met de begrippen goed en kwaad en ze zijn daar nog steeds niet helemaal uit. Elke filosoof lijkt daar wel een andere mening over te hebben, terwijl allerlei religies

met uiteenlopende ideeën daar weer doorheen fietsen. En bovendien is iedereen wel een beetje goed en een beetje slecht. Wie weet zorgt die onaangename buurman van je – die niet eens de moeite neemt om zijn afval goed te scheiden – er in stilte voor dat kinderen die onder de armoedegrens leven op hun verjaardag toch een cadeautje krijgen. En omgekeerd zijn er misschien mensen die rond koningsdag een lintje krijgen omdat ze uitblinken in allerlei vrijwilligerswerk, terwijl ze thuis hun partner slaan. Wat dat laatste betreft: er zijn in de wereld nog altijd zo'n vijftien landen waar huiselijk geweld tegen de partner – die dan wel een vrouw moet zijn – volgens de wet gewoon mag. Vreemd genoeg ben je daar dus kennelijk geen slecht mens als je je vrouw zo nu en dan mishandelt. Hoe dan ook, er zijn grote verschillen tussen culturen als het gaat om wat als goed of slecht wordt beschouwd. Het gaat er maar net om waar je wieg stond, want zaken als waarden en normen worden bepaald door gezin, school en andere sociale en historische verbanden. Daardoor gaan mensen al van jongs af aan morele codes als ongeschreven afspraken beschouwen. Wie gedurende zijn leven in een bepaalde sociale omgeving terecht komt, neemt dan ook meestal de waarden en normen van die omgeving over. Wat overigens in een bepaalde groep als normaal wordt ervaren

– neem bijvoorbeeld abortus – kan in een andere groep als immoreel worden gezien. Maar het is niet alleen de omgeving die bepaalt hoe iemands morele opvattingen zich ontwikkelen. Die zijn ook het gevolg van eigen keuzes en nieuwe inzichten die iemand verwerft.

Gelukkig lijkt er toch een universele mening te bestaan over wat we als de belangrijke kenmerken van goed en slecht beschouwen. ‘Slechte’ mensen stellen zichzelf centraal, zijn egoïstisch en egocentrisch en houden meer van zichzelf dan van anderen. Ze kunnen zich niet inleven in anderen en vaak zijn die anderen voor hen alleen maar van belang als zij er zelf beter van kunnen worden. Iemand wordt daarentegen als goed gezien als hij of zij rechtvaardig is, met iemand meeleeft en diens behoeften boven die van zichzelf stelt.

Dit boek neemt deze breed geaccepteerde normen als uitgangspunt en onderzoekt of vrouwen in moreel opzicht beter zijn dan mannen. Zoals je zult lezen in dit boek blijken er nogal wat verschillen te zijn die in het voordeel van vrouwen uitvallen. Daarbij is het goed dat je je realiseert dat het om statistische verschillen gaat. Het gaat om gemiddelden, en de conclusies die ik trek, zeggen niets over een individu. Er zijn bijvoorbeeld heel veel mannen die als individu zorgzamer, eerlijker en

behulpzamer zijn dan heel veel vrouwen. Vaak zijn de verschillen tussen individuele vrouwen (of mannen) onderling groter dan de verschillen tussen mannen en vrouwen in het algemeen.

Ook beroemde psychologen hebben zich met de verschillen tussen mannen en vrouwen beziggehouden, zoals meer dan honderd jaar geleden Sigmund Freud. Hij vond vrouwen sowieso al minderwaardig aan mannen en dat gold in zijn visie dus ook voor hun moraal. Hem kunnen we dan ook verder vergeten. Lang zijn ook de opvattingen van Harvard-psycholoog Lawrence Kohlberg als belangrijk beschouwd. Hij ontwikkelde in de tweede helft van de vorige eeuw een reeks van zes fasen van morele ontwikkeling, waardoor nog altijd veel van onze ideeën van het begrip moraal worden bepaald. Vrouwen, zo vond Kohlberg, beseften slechts dat 'goed is wat anderen goed vinden' en haalden zo slechts de derde fase van zijn schema. Ook de ideeën van Kohlberg zijn inmiddels helemaal achterhaald.

Freud, Kohlberg en andere psychologen van weleer hadden een belangrijke beperking in hun denken. Ze waren mannen die leefden in een mannenmaatschappij en ze gingen daardoor voorbij aan het gegeven dat hun definitie van wat moreel gezien goed was wel eens een andere

zou kunnen zijn dan die van vrouwen. Hun desinteresse voor eigenschappen die werden geassocieerd met vrouwen, zoals hun empathie met en hun zorg voor anderen, bracht hen ertoe om vrouwen als moreel inferieur aan mannen te beschouwen. Ze gingen voorbij aan het feit dat mannen en vrouwen niet dezelfde waarden en niet dezelfde kijk op de wereld hebben.

In de jaren 70 onderkende psycholoog Carol Gilligan die tekortkoming en ze deed daarom een nieuw onderzoek met mannen én vrouwen in alle leeftijden. Ze ontdekte dat jongens naarmate ze ouder worden vooral hun gevoel voor eerlijkheid als basis nemen voor wat goed en slecht is. Voor meisjes blijken goede relaties weer belangrijker te zijn; het gaat bij hen niet om abstracte principes, maar om de vraag wie het minst gekwetst wordt. Dit wordt bevestigd door grootschalig onderzoek in 67 landen, waaruit blijkt dat ondanks andere culturele verschillen vrouwen consequent hoger scoorden op zaken als zorg, eerlijkheid en welzijn. Gilligan stelt dat de vrouwelijke ethiek van zorg, gebaseerd op het beginsel van geweldloosheid, minstens zo belangrijk is als de mannelijke ethiek van rechtvaardigheid, die het gelijkheidsbeginsel als uitgangspunt heeft. Maar je kunt niet stellen dat het een zwaarder weegt dan het ander, hooguit dat het goed is dat er mannen én vrouwen zijn.

MEER WETEN?

- 'In a different voice: Women's conceptions of self and of morality', Carol Gilligan, *Harvard Educational Review*, 47(4), 1977
- 'The Psychodynamics of Gender and Gender Role', Robert Bornstein en Joseph Masling, *American Psychological Association*, 2002
- 'Sex differences in moral judgements across 67 countries', Mohammad Atari en anderen, *Proceedings of the Royal Society Biological Sciences*, 2020

HOOFDSTUK 2

VROUWEN HEBBEN EEN ANDER BREIN (MAAR DAT ZEGT NIKS)

Niet veel mensen zullen de naam Helen Hamilton Gardner kennen. Niet alleen omdat ze al zo'n honderd jaar dood is, maar ook omdat ze in de tweede helft van de 19e eeuw actief was in de Verenigde Staten en niet in ons land. Daar is ze vooral bekend als schrijfster en als voorvechtster van de vrouwenbeweging. Ze mag met recht een van de eerste feministes genoemd worden. Ze maakte zich in die hoedanigheid in 1887 boos op een bekende neuroloog uit die tijd, William A. Hammond. Die vond dat vrouwen in intellectueel opzicht inferieur aan mannen waren, omdat ze kleinere hersens had-

den. Zijn standpunt kreeg nogal wat publiciteit in die tijd. Gardener schreef daarop haar beroemde essay *Sex in Brain*, waarin zij aanvoerde dat de bevindingen van Hammond niet valide waren, onder andere omdat zo'n twintig vooraanstaande medici geen verschil konden zien tussen de babyhersenen van een jongen en die van een meisje. Zij betoogde dat het niet ging om het formaat van een brein, maar om de verhouding tussen brein en lichaamsgewicht. Ze stelde daarom ook in haar testament haar brein na haar dood ter beschikking van de wetenschap en dat is na zo'n honderd jaar nog altijd te bezichtigen in de collectie hersenen op sterk water van Cornell University.

Als je kijkt naar de hersenen van mannen en vrouwen, dan kun je desondanks de nodige verschillen waarnemen, en dat geldt zowel voor het formaat en de structuur als voor de werking. Mannen hebben grotere hersenen, die in totaal zo'n 23 miljard zenuwcellen bevatten. Een gemiddeld vrouwenbrein is kleiner en bevat circa 19 miljard zenuwcellen. Daar staat tegenover dat elke cel in een vrouwenbrein meer uitlopers heeft waardoor de cellen meer contact met andere cellen hebben. Daarnaast gebruiken hersenen van vrouwen meer energie en werken ze in feite efficiënter, zodat je uiteindelijk geen verschil in IQ ziet tussen het gemiddelde mannen- en

**BESTSELLERAUTEUR LEO POT ZOCHT EN VOND HET
ANTWOORD OP DE VRAAG OF VROUWEN HET IN
MOREEL OPZICHT WINNEN VAN HUN MANNELIJKE
SOORTGENOTEN. ZIJN ZE BIJVOORBEELD INDERDAAD
EERLIJKER, BETROKKENER EN SOCIALER? EN ZIJN HET
BIJVOORBEELD OOK BETERE MEDEWERKERS, LEIDERS
EN POLITICI?**

De antwoorden zijn soms verrassend en ze maken duidelijk waarom vrouwen bezig zijn met een snelle opmars. De gevolgen ervan zullen steeds groter worden: machtsverhoudingen en rolpatronen veranderen en dat zal voor veel mannen heel confronterend zijn.

Een boeiend, veelomvattend en verrassend boek. *Zijn vrouwen betere mensen?* werpt niet alleen een nieuwe blik op de verhoudingen tussen mannen en vrouwen, het opent ook vergezichten op een betere wereld.

Leo Pot is de auteur van bestsellers als *Hack je brein*, *Hoe krijg je altijd gelijk* en *Lulkoek*.

Lezers schreven:

'Vlot, ironisch en prettig leesbaar'

'Kort en krachtig, een must-read!'

'Heel vreselijk nuttig!'

'Een echte eye-opener!'

HAYSTACK

9 789461 265791